

Pornon kuvotus ja kauneus

Arto Jokinen

Pornoakatemia! on tutkimus pornosta, jossa ei keskitytä niinkään pornografisiin kuvastoihin tai teksteihin vaan seksuaaliseen haluun ja pornografistiseen logiikkaan – siihen, miten jostain tulee pornoa ja miten porno itsessään määrittelee hyvän ja pahan rajoja kulttuurissamme. Tämän haluteknologian analyysi ja näyttäminen eri aineistoista on kirjan tärkeintä antia. Koska artikkelit käsittelevät lisäksi valtavirtapornon marginaalia ja jopa aiheita, jotka eivät ensisilmäykseltä tunnu lainkaan pornolta, tuloksena on uudenlainen tutkimus pornosta.

Kirja perustuu samannimiseen Suomen Akatemian rahoittamaan tutkimushankkeeseen. Projekti oli siitä erikoinen, että se päättyi *Ilta-Sanomien* lööppiin ja siitä tehtiin eduskunnassa välikysymys. Kalha käyttää tätä esimerkkinä siitä, miten pornografian logiikka toimii. Porno käsitteenä sisältää sekä varsinaisen pornon että puheen pornosta. Kumpaakin leimaa sama ahnas uteliaisuus, mässäily ja tirkistely.

Ne, jotka kiihkeimmin haluavat varjella toisia pornolta, kiihtyvät siitä itse eniten. Katse kääntyy sinne, mistä sitä yritetään pitää poissa. Tämän *Pornoakatemia!* onnistuu osoittamaan useassa artikkelissa eri tavoin. Pornon haluttavuuden ytimessä ovat kielto ja torjunta.

Porno on kuitenkin osa nykykulttuurimme seksuaalista elämää ja antaa toisille ihmisille iloa siinä, missä se toisia kuvottaa. Kalha määrittelee kirjan tavoitteeksi yrityksen kohdata porno silloinkin, kun katsominen tekee pahaa. Kirjan kymmenessä artikkelissa pyritään analysoimaan pornon herättämää halua tai toisinpäin: halua, joka tuottaa pornon.

Pervoutelias Freud

Kirjan ensimmäisen osan artikkeleita yhdistää Freudin kriittinen uudelleenluenta. Psykoanalyysia ei lueta tiedonhakumielessä vaan innoittajana ja mahdollisuuksien luoja. Freud nimetään pervouteliaaksi, joka halusi aina katsoa sinne, minne ei ollut sopiva katsoa: sivuutettuihin ja torjuttuihin detaljeihin, margnaaleihin sekä toiseuksiin ja toiseutuksiin.

Freudin ohella queer-asenne tai -sensitiivisyys tarjoaa mahdollisuuden katsoa marginaaliin sekä marginaalista. Kalha väittää, että koska homous ja lesbous on merkitty toiseksi ja alistettu pornografisoivien diskurssien kohteeksi, queer-subjekti on herkkä suhteessa seksuaalisiin representaatioihin ja siksi omiaan analysoimaan niitä.

SQS
01/08

91

Queer Eye:
Reviews

Arto
Jokinen

Tämän kirjan perusteella queer-subjekti katsoo ainakin aivan muualle kuin ilmeiseen.

Pia Livia Hekanahon artikkeli käsittelee alistumisesta nauttivien miesten ja heitä kurittavien naisten välistä ritualisoitua dominapornoa. Artikkelin otsikko on paljon lupaava ”Mitä mies haluaa?”, johon se vastaa siltä osin, että paljon muutakin kuin yhdyntää.

Annamari Vänskä lähtee liikkeelle laukkumainoksesta, jossa laukku on alastoman naisen haarojen välissä, ja elokuvasta *Deep Throat*. Näitä yhdistää se, minkä laukku peittää. Artikkelista kehittyi kuljetus klitoriksen kulttuurihistoriaan, jossa tutkija käyttää apunaan psykoanalyttisiä ja seksologisia kirjoituksia. Pornon kannalta tutkimuskysymys on, miksi klitoris ei ole saanut sen suurempaa roolia pornossa.

Paniikkireaktioita

Pornoakatemia! uudenlainen tapa lähestyä pornoa näkyy selvästi kirjan toisen osan kahdessa artikkelissa. Juulia Jyränki keskittyy pro ana -nettisivustojen herättämään närkästykseen. Pro ana on liike, joka puolustaa anoreksiaa elämäntapana ja identiteettinä, erotuksena sairaudesta, josta tulee parantua.

Pornografiaan tämän liittää molempien herättämä moraalinen paniikki. Pro ana -sivustojen kuvat ja pornokuvat ovat molemmat loukkaavia ja sopimattomia suhteessa

siihen, miten kulttuurissamme alastomuutta on sopiva esittää: rivoja liiallisessa eksplisiittisyydessään, ja molempien uskotaan turmelevan katsojan.

Antu Sorainen käsittelee lapsen aktiivista seksuaalisuutta, internet-pornografiaa ja pedofiliaa. Kirjoituksessa hän pohtii, miten pelkkä seksuaalisuudesta puhuminen lapsen yhteydessä herättää torjuntaa ja ajatuksen pedofiiliasta. Hän toteaa, että kukin aikakausi tuottaa oman synkän vihollisensa ja sen, mitä kulloinkin tulee suojella jopa niin tarkoin, ettei aiheesta saa edes puhua.

Erilaista pornoa

Jenny Kangasvuon aiheena on japanilaisen pornosarjakuvan kaksi alalajia: naisille suunnatut japanilaiset pornosarjakuvat, joissa yaoissa kuvataan miesten ja yurissa naistenvälistä seksiä. Näiden avulla hän onnistuu muun muassa osoittamaan pornon kuluttajan ristiinsamastumisen mahdollisuudet sekä illuusion sukupuoliottomasta minästä.

Sanna Härmä kirjoittaa pornon yhdestä alalajista: rap-pornosta, jossa yhdistyy rap-musiikki ja pornografia. Hänen tarkastelunsa keskiöön nousee naisrapparit, jotka ovat samalla pornotyöläisiä. Härmän analyysissä naispornoräppääjien itsetietoinen pornoilu nousee mustan naisen ja pornotyöläisen haastavaksi vastapuheeksi.

Kulttuurin pornoistuminen on kuluneen vuosikymmenen

SQS
01/08

92

Queer Eye:
Reviews

Arto
Jokinen

keskeinen pornoon liittyvä käsite. Sillä tarkoitetaan sitä tapaa, miten pornosta tutut eleet, asut ja ilmeet muuttuvat osaksi muuta kulttuurituotantoa. Mainoskuva alkaa muistuttaa pornokuvaa. Tästä lähtee liikkeelle Merja Lindin artikkeli, joka käsittelee Lauri Erikssonia valokuvaajana mainostavia kuvia. Kuvissa ei esiinny valokuvaaja itse vaan naismalli asennossa ja asussa, jossa hän voisi esiintymä myös miehille suunnatussa soft core -pornolehdessä. Miksi Eriksonin ammattitaitoa esittelevissä kuvissa hyödynnetään pornoa? Ja mikä siinä on ärsyttävää, kysyy Lind.

Kirjan päättävä Kalhan artikkeli miehen esinahasta kertoo puolestaan sen halun logiikkaan kuuluvan asian, että sitä mitä ei ole, halutaan kiihkeimmin. Amerikkalaiseen kauneushanteeseen vakiintui 1900-luvun kuluessa ajatus kaikkien poikien ympärileikkauksesta. Tästä on seurannut homopornossa leikkaamattomien kalujen fetisistinen suosio. Kun leikkaamattomasta kalusta tulee fetissi ja kun fetissi on ainakin Freudin teoriassa äidin puuttuvan falloksen korvike, saadaan mielenkiintoinen perverssi yhtälö, jota Kalha yrittää avata.

Uudenlainen tutkimus

Pornoakatemia! uutta antia on tapa, jolla se osoittaa, miten jostain tulee pornoa ja ettei tuo jokin ole välttämättä vain pornografiset tuotteet. Uutta on myös artikkeleista kuuluva henkilökohtainen ääni. Monissa kohdissa kirjoittajat tuovat esiin oman kummastuksensa pornon kohdatessaan. Raikasta on kirjan pysyttäytyminen ”puolesta

tai vastaan”-keskustelun ulkopuolella, vaikka paikoin en itse oikein vakuuttunut pornon mahdollisuudesta valtaistavaan vastapuheeseen.

Kunakin artikkelin oheen on rakennettu pitkien alaviitteiden rihmasto. Viitteiden lukeminen ei ole edellytys artikkeleiden ymmärtämiselle, mutta niistä avautuu tiedonjanoiselle varsinaista tekstiä käsittelevä toinen kerrostuma. Loppuun liitetty asiasanahakemisto helpottaa kirjan käyttöä jatkossa, sillä kokoelma on uudenlaisine näkemyksineen, avauksineen ja aiheineen virstapylväs suomalaisessa pornotutkimuksessa.

Harri Kalha (toim.) 2007: *Pornoakatemia!* Eetos: Turku, 424 s.

SQS
01/08

93

Queer Eye:
Reviews

Arto
Jokinen